

„Először is és mindenekelőtt gyerek vagyok. Autizmussal élek. Elsősorban nem „autista vagyok”. Az autizmusom a teljes személyiségemnek egy része. Nem határozza meg, milyen ember vagyok. Gondolkodó, érző, sokféle tehetséggel megáldott lény, ...”

Ellen Notbohn: Tíz dolog, amit minden autizmussal élő gyermek szeretné, ha tudnál

Speciális tudás, befogadó attitűdök

Gyakorlatorientált előadássorozat különleges bánásmódot igénylő
tanulók integrált oktatásához

Zsoldos Mónika
tanító, tanár, gyógypedagógus

Torma Zoltán
pszichológus

Teams “szabályok”

- Kérjük, hogy a mikrofonok legyenek lenémítva!
- Kérjük, a kérdéseiteket a chat felületén tegyétek fel!
- Az előadásról videófelvétel készül, melyet a szakmai anyaggal együtt elérhetővé teszünk online (<https://gyermek22.hu/szakmai-tamogatas>).
- Ha emlékeztetőt kérnek a következő előadásról, írjanak a zsoldos.monika@gyermek22.hu emailre!

Adatvédelmi információk

1. Az előadásról felvétel készül amit a eloadasok22@gmail Drive fiókján keresztül fognak megkapni a kollégák olyan formában, hogy azt továbbosztani vagy módosítani nem lehet, tehát csak saját felhasználásra, az előadás visszanezésére szolgál.

2. Ha valamelyik kolléga nem szeretné, hogy szerepeljen a felvételen, az kérjük jelezze, lehetősége van kikapcsolni a kamerát és a mikrofont, illetve ha hozzászólna, akkor kérheti, hogy arra az időre kapcsoljuk ki a felvételt. Amennyiben ilyen jelzés nem érkezik, úgy a felvétel készítését elfogadottnak tekintjük. Ezzel kapcsolatban készítettünk egy adatkezelési tájékoztatót, ami részletesen tartalmazza a felvételhez kapcsolódó tudnivalókat, amely elérhető:

<https://gyermek22.hu/dokumentumtar>

„A feltétel nélküli elfogadás a legnagyobb élmény, amelyet egy ember átélni képes. „

(Ca

Fogyatékoságügyi tanácsadás

2022. január 1. napjától a gondoskodáspolitikáért felelős miniszter által kijelölt család-és gyermekjóléti központok feladatellátási körébe kerültek.

A **Budafok-Tétényi Család-és Gyermekjóléti Központ** ellátási területei: XI. XVII. XVIII. XX. XXI. XXII. XIII. kerület

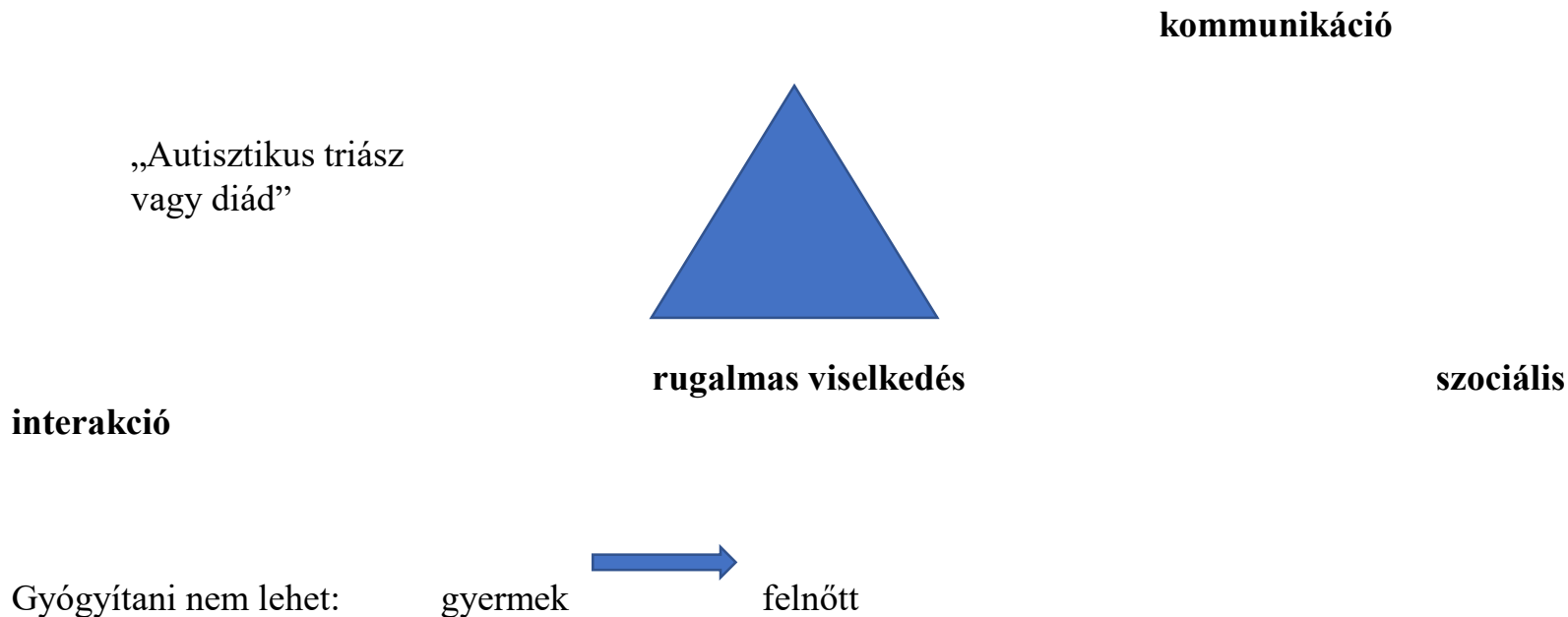
Kinek nyújt segítséget a fogyatékoságügyi tanácsadó?

Gyermek-és felnőtt korú fogyatékosággal élő személyeknek és családtagjaiknak, valamint a velük kapcsolatba kerülő segítő szakembereknek.

Problémák melyekkel hozzánk fordulhatnak az érintettek, hozzátartozók, szakemberek: Autizmus spektrum zavar Zavar, Sajátos Nevelési Igény (SNI), Beilleszkedési, Tanulási, Magatartási Nehézség (BTMN), mozgásszervi-, látási,- hallási,- értelmi fogyatékoság

Mi az autizmus spektrum zavar (ASD)?

Az ASD egy átfogó idegrendszeri fejlődési zavar, ami az alábbi területeken *minőségi* eltéréseket okoz:

Autizmus spektrum zavar diagnózis

Különböző diagnosztikai rendszerek kissé más megközelítést alkalmaznak

- BNO-10 *diagnosztikus triász* (tünetek 3 fő csoportja)
- DSM-5 *diagnosztikus diád* (tünetek 2 fő csoportja). Továbbá:
  - a tüneteknek **nem kell megjelenni 3 év alatt**
  - **jelölők** (komorbiditás)
  - **súlyosság** mértéke a **támogatási igény** mértéke alapján

BNO-10 kritériumok

Pervazív fejlődési zavarok: a reciprok szociális interakciók és a kommunikációs sémák minőségi abnormalitása jellemző, minden helyzetben meghatározzák a viselkedést

- **F8400** Gyermekkori autizmus: 3 év alatti kezdet + 3 területen abnormális funkciók ◦ 1. minőségi eltérés a szociális interakciókban ◦ 2. minőségi károsodás a kommunikációban, ◦ 3. a viselkedés, az érdeklődés és a tevékenységek korlátozott, beszűkült, repetitív volta
- **F8410** Atípusos autizmus: 3 év után kezdődik + nincs mindhárom területről tünet ◦
- **F8420:** Rett-szindróma
- **F8430:** Egyéb gyermekkori dezintegratív zavar
- **F8440:** Mentális retardációval és sztereotíp mozgászavarral társuló túlzott aktivitás
- **F8450:** Asperger-szindróma (nincs nyelvi és kognitív fejlődési késés, gyakran társul kifejezett ügyetlenséggel)
- **F8480:** Egyéb (átfogó) pervazív fejlődési zavar
- **F8490:** Nem meghatározott pervazív fejlődési zavar

Autizmus spektrum zavar DSM-5 kritériumok

A. minőségi eltérés a szociális-kommunikációs készségekben (min. 3/3)

1. társas-érzelmi kölcsönösség hiánya: vigaszt [nem] nyújt vagy keres, saját érzelmek, érdeklődés spontán [nem] megosztása, figyelem [nem] felhívása őt érdeklő dologra (mutatás-hangadás ötvözése); [nem] bevonhatóság más örömébe; szociális interakciók kezdeményezésének hiánya/válaszok hiánya; kölcsönös társalgás hibái

2. nonverbális kommunikáció a szociális interakció szabályozásában: gyengén integrált verbális és nonverbális kommunikáció; szemkontaktus eltérései; mimika használatának/értésének eltérései; gesztusok használata/megértése; testtartás, térközsabályozás

3. kortárskapcsolatok kialakítása, fenntartása, megértése, a kapcsolatok minősége: barátai vannak-e? mit csinál velük? érdeklődik-e irántuk?; szerepjátékban való részvétel, annak minősége, kezdeményezés, bevonódás; illemszabályok, viselkedési formák a különböző szociális helyzetekben

Autizmus spektrum zavar DSM-5 kritériumok

B. rugalmatlan, repetitív mintázat az aktivitás, a viselkedés és az érdeklődés területén (min. 2/4)

1. repetitív motoros mozgások: túlzott manírok; tárgyak **sorbarendeze**; tárgyak dobálása, nyit-csuk, le-fel kapcsol; **echo**, idioszinkrázia

2. ritualizált viselkedés (verbális és nonverbális): ragaszkodás az **állandósághoz** (pl. útvonal); afunkcionális **rutinokhoz**; **változásnak való ellenállás**; tevékenységváltás/átmenetek nehézsége; **merev gondolkodásminták**

3. korlátozott, szűk körű, nem az életkornak megfelelő érdeklődés: tárgyában **abnormális**; intenzitásában **abnormális**; **szokatlan** tárgyakhoz való erős ragaszkodás

4. szenzoros ingerekre adott túlzott vagy csökkent reakció: elkerülés; szokatlan érdeklődés

C. Tünetek korai életkorban jelentkeznek

D. Jelentős problémákat okoz az élet több, egymástól elkülönülő területén

E. A tüneteket nem magyarázza jobban más mentális zavar

Autizmus spektrum zavar etiológiája

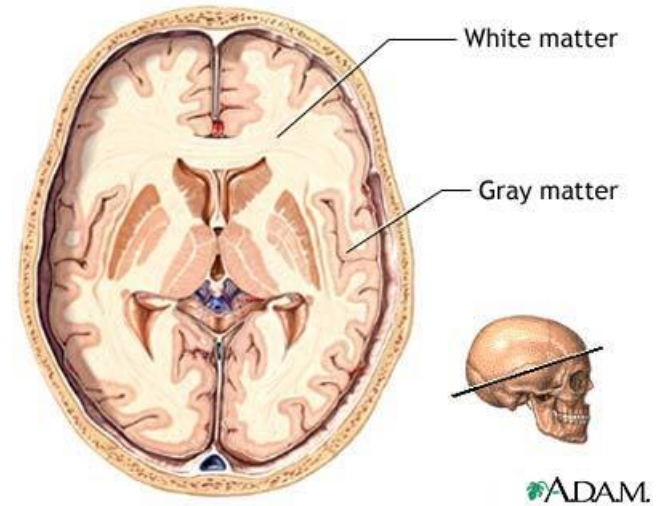
Az egyik leginkább genetikailag determinált gyermekpszichiátriai betegség

- **Poligénes** öröklődés, magas heritabilitási index ($< 90\%$)
  - egypetűjű ikrek vizsgálatából kiderült, hogy a betegség eredete (etiológia) **szinte teljesen genetikai**, a környezeti hatás alacsony
  - ha egy családban az egyik gyerek ASD-s, jelentős esély van rá, hogy testvéreinél is jelentkezik
- Azonban az *index* csak a megjelenés valószínűségét mutatja, a zavar súlyosságát nem: előfordulhat, hogy a testvérpárból az egyik magasan funkcionál, míg a másik alacsonyan funkcionál

Autizmus spektrum zavar

Neurobiológiai eltérések az agyban

- fokális neuroanatómiai eltérések
  - a (mediális) temporális lebenyben
  - prefrontális kéregben
  - frontostriatalis rendszerben
  - kisagyban
- agyi konnektivitás eltérése
  - fehérállomány és a transzkortikális pályák csökkent sűrűsége
- globális eltérés
  - agytérfogat eltérő növekedési mintázata

Kép 1.

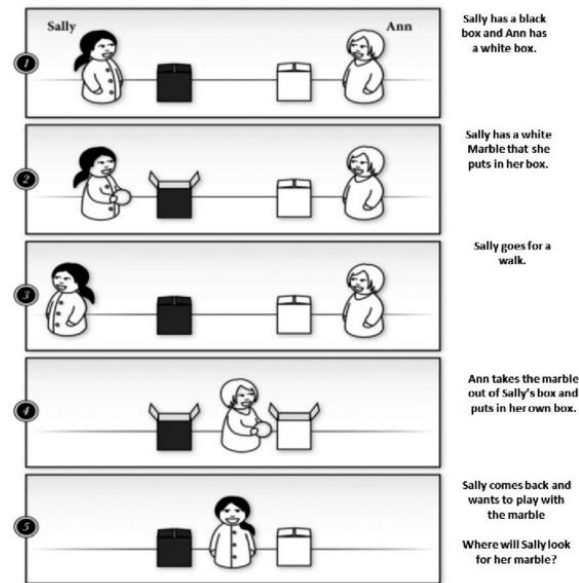

Kép 2. Fehérállomány (egészséges)

Autizmus spektrum zavar

Kognitív magyarázatok: a biológiai eredményekkel együtt értelmezendők

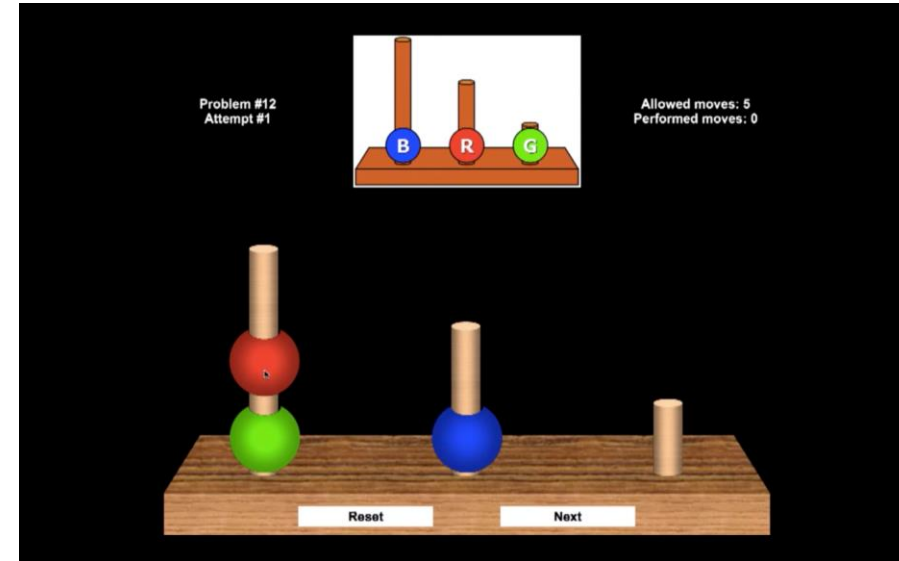
- Naív tudatelmélet deficit
  - a (naív) tudatelmélet egy **mentális képesség** mely a pszichológiai fejlődés során **fokozatosan alakul ki**
  - az **érintettek (deficitben)** nehézsége van abban, hogy saját és mások mentális (érzelem, gondolat, szándék stb.) állapotát **leképezze**, és abból **következtessen**
    - a **szociális világ kiszámíthatatlan** következésképpen **szorongatóvá** válik

Kép 3. Hamisvélekedés-teszt
Megjegyzés: Egészségesen fejlődő gyermekek 4 éves kortól megoldják átlagban. ASD-vel érintetteknél problémát okoz a helyes megoldás

Autizmus spektrum zavar

- A végrehajtó működések zavara
  - Mit nevezünk végrehajtó működésnek?:
Magasabb mentális képességek, melyek lehetővé teszik a **célirányos tevékenységet**, mint a tervezés, impulzuskontroll,
    - a célirányos tevékenységek mint **dinamikus** jellegűek, tehát az **alacsonyabb rendű mentális képességek** (vizuo-motoros koordináció, téri feldolgozás, stb..) finoman hangolt folyamatos összjátéka szükséges hozzájuk. Továbbá, a **tevékenységek monitorozása** is szükséges
  - Következmények az érintettek esetében:
    - **gátolja a távolabbi cél elérését**
    - meggátolja a **rugalmatlan**, repetitív viselkedésmintáktól való eltérést

Kép 4. 'London tornya' teszt. ASD-vel érintettek átlagban rosszabbul oldják meg

Autizmus spektrum zavar

- Részletfókuszált észlelés

- Mit értünk ez alatt? :
  - **lokális** > globális (vizuális)
feldolgozási stílussal rendelkeznek
    - részleteket nagy pontossággal dolgoznak fel és jegyeznek meg
- azonban ez megnehezíti a az egyes ingerek kontextuális értelmezését, így az ingerek összességének értelmezését, mint “jelentésteli egész” : *gyenge központi koherencia*

Videó 2. Biológiai mozgás. ASD-vel érintettek rosszabbul ismerték fel az emberi mozgásokat

Felhasznált irodalom

Balázs Judit, Miklósi Mónika (2015): A gyermek- és ifjúkor pszichés zavarainak tankönyve, *Semmelweis Kiadó*, Budapest. ISBN: 9789633313459

Dr. Böhm Mónika Gyermek-és ifjúságpszichiáter MRE Bethesda gyermekkórház 2018, AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVAR DIAGNOSZTIKA DIFFERENCIÁL DIAGNOSZTIKA

Chung S, Son JW. Visual Perception in Autism Spectrum Disorder: A Review of Neuroimaging Studies. *Soa Chongsonyon Chongsin Uihak*. 2020 Jul 1;31(3):105-120. doi: 10.5765/jkacap.200018. PMID: 32665755; PMCID: PMC7350544.

Dennis Dimond, Manuela Schuetze, Robert E Smith, Thijs Dhollander, Ivy Cho, Sarah Vinette, Kayla Ten Eycke, Catherine Lebel, Adam McCrimmon, Deborah Dewey, Alan Connelly, Signe Bray, Reduced White Matter Fiber Density in Autism Spectrum Disorder, *Cerebral Cortex*, Volume 29, Issue 4, April 2019, Pages 1778–1788, <https://doi.org/10.1093/cercor/bhy348>

Happé F, Frith U. The weak coherence account: detail-focused cognitive style in autism spectrum disorders. *J Autism Dev Disord*. 2006 Jan;36(1):5-25. doi: 10.1007/s10803-005-0039-0. PMID: 16450045.

Hemmers J, Baethge C, Vogeley K, Falter-Wagner CM. Are Executive Dysfunctions Relevant for the Autism-Specific Cognitive Profile? *Front Psychiatry*. 2022 Jul 18;13:886588. doi: 10.3389/fpsy.2022.886588. PMID: 35923452; PMCID: PMC9342604.

Tick, B., Bolton, P., Happé, F., Rutter, M. and Rijdsdijk, F. (2016), Heritability of autism spectrum disorders: a meta-analysis of twin studies. *J Child Psychol Psychiatr*, 57: 585-595. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12499>

Van der Hallen R, Manning C, Evers K, Wagemans J. Global Motion Perception in Autism Spectrum Disorder: A Meta-Analysis. *J Autism Dev Disord*. 2019 Dec;49(12):4901-4918. doi: 10.1007/s10803-019-04194-8. PMID: 31489542; PMCID: PMC6841654.

Képek forrása

Kép 1.: Forrás: <https://ssl.adam.com/content.aspx?productid=117&pid=2&gid=18117&site=makatimed.adam.com&login=MAKA1603>

Kép 2. Forrás: <https://www.sciencephoto.com/media/880249/view/brain-fibres-and-structures-dti-mri-scan>

Kép 3. Forrás: https://www.researchgate.net/figure/Schematic-illustration-of-the-Sally-Ann-false-belief-theory-of-mind-task-Figure_fig3_324128611

Kép 4. 'London tornya' teszt. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=pzlkuMzLzoQ&ab_channel=InancKaragoz

Saját világukba zárva.....

Csépke Bernadett

<https://fb.watch/rB6lWMtN10/>

neurodiverzitás

normális=neurotipikus

Oravecz Lizanka

gyógypedagógus

mentorálás, tanácsadás

www.autizmusmentor.hu

Napraforgóház

1221 Budapest Vihar u. 22.

www.napraforgohaz.hu

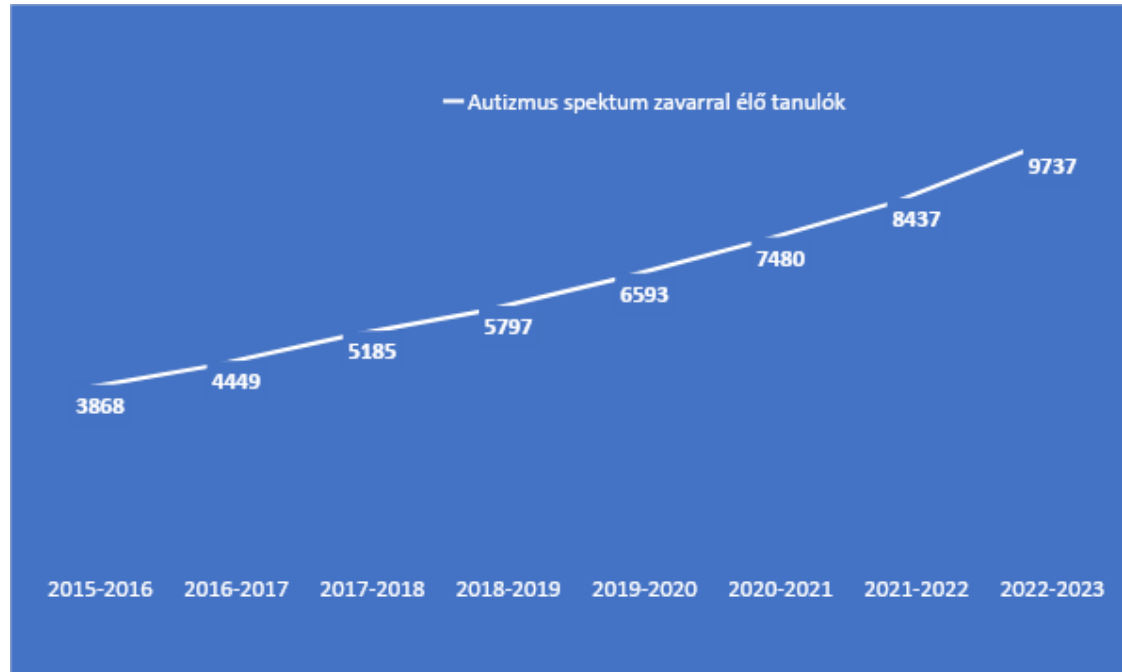
FreeFlow (Együttér)

Fókuszban a neurodiverzitás! Életminőséget támogató szolgáltatások, programok.

Autizmus spektrum zavar zavarral élő tanulók a közoktatásban

Egyre többet hallunk, de igen keveset tudunk róluk.

KSH adatai (Forrás: Belügyminisztérium, Kulturális és Innovációs Minisztérium)

Láss meg engem!

Autizmus spektrum zavar zavar = eltérő kognitív stílus

A gondolkodás célja a megértés, mely tipikusan az alábbi módon fejlődik:

1. A gyermek lát, hall, tapint és ízlel (szenzoros ingerek).
2. Megtanulja a puszta ingereket információkká alakítani, megtanul tudatosan észlelni, megérteni, elvontan gondolkodni.
3. Mindeközben fejlődik a figyelem, emlékezés.

Az autista emberek agya a szenzoros ingereket alapvetően másként dolgozza fel, másként bánik ezekkel az információkkal.

Sérül az absztrahálás, leegyszerűsítés képessége.
megértése.

Nehézségekbe ütközik az elvont fogalmak

Az autista emberek gondolkodása nem fogalmakon, hanem konkrét képeken alapszik.

Kaotikus világban élnek. (elvárások, íratlan szabályok)

Sensory Overload (szenzoros túlterhelés)

<https://www.youtube.com/watch?v=K2P4Ed6G3gw>

2020. EÜK. 12. szám EMMI irányelv 3

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma egészségügyi szakmai irányelve az autizmus spektrum zavar zavarokról (hatályos: 2020.07.16 -)

Elsősorban gyermekpszichiátriai/klinikai szempontok alapján készült, de érvényes az alapellátásra, illetve az érintetteket ellátó többi szakmákra, többek között a pedagógiára is.

Az autizmus spektrum zavar zavar diagnosztikus kivizsgálását bármely életkorban meg kell fontolni (erős ajánlás).

A kivizsgálás elmaradhatatlan része a fejlődéstörténet feltérképezése, a személy közvetlen vizsgálata, valamint a személy különböző élettereiből (kiemelten a kortárs közösségből és családból) származó információk felderítése (erős ajánlás).

Erőteljesen strukturált környezet kialakítása szükséges, mely magában foglalja a tér, az idő, a tevékenységek és a társas környezet egyénre szabott strukturálását, a komplex szociális elvárások csökkentését (erős ajánlás).

Javasolt vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) alkalmazása (ajánlás).

A szakembereknek folyamatosan és hosszú távon együtt kell működniük a családokkal az ellátás, oktatás, nevelés tervezésében (erős ajánlás).

Az érintett gyermekek ellátásában részt vevő szakemberek feladata a diagnózist követően:

Gyógypedagógus

- az autizmus spektrum zavar zavarral élő gyermekek, fiatalok és felnőttek speciális nevelési, fejlesztési szükségleteinek megállapítása, fejlesztési tervek kidolgozása az egyéni felmérés alapján;
- az állapot és élethelyzet javítására irányuló gyógypedagógiai nevelési, oktatási, fejlesztési, terápiás, prevenciós és rehabilitációs feladatok ellátása, együttműködve a nevelésben, ellátásban, gondozásban érintett partnerekkel;
- az egészségügyi, korai fejlesztési, oktatási, valamint szociális intézményekben a fejlesztő tevékenység területeinek és eszközeinek meghatározása;

Óvodapedagógus, tanító, tanár

Az együttnevelés során a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően az autizmus spektrum zavar zavarok pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus szakmai javaslatai alapján vesz részt az egyéni fejlesztési terv kialakításában, megvalósításában.

Mit tapasztalhat egy pedagógus a hétköznapi életben érintett gyermekek esetén?

Kommunikációs képességek:

- Beszéde pedáns stílusú, nem képes a kortárs szlenget elsajátítani, mindenki azonos stílusban kommunikál.
- A közléseket szó szerint értelmezheti.
- Echolália: válasz helyett megismétli a kérdést, mondatot vagy filmek szövegét idézi, v. kifejezéseket ismételtet.

Szociális interakciók:

- Szociálisan naiv, őszinte.
- Nem tudja, hogyan kell kortársakkal barátkozni.
- Hajlamos a magányra, elkülönülésre.
- Nem helyénvaló, zavarba ejtő kérdések, állítások.
- Arckifejezések, gesztusok, testtartás alkalmazásának és értelmezésének zavara.

Rugalmas viselkedés szervezése:

- A gyermek ragaszkodik az érdeklődési körébe tartozó témához.
- Problémát jelenthet számára a megszokott rutinok megváltozása.
- Kevésbé rendelkezik problémamegoldó stratégiákkal a különböző élethelyzetekben.
- Viselkedését alacsony frusztrációs tolerancia jellemzi, Érzelmi labilitás, fokozott sérülékenység tapasztalható.
- Szűk körű, sztereotip, repetitív játéktevékenység dominanciája.
- Kényszerek/ rituálék , ugrándozás, repdesés, kézmozgások, ujjak csavargatása.
- Állandósághoz való túlzott ragaszkodás.

Egyéb jellegzetességek:

- A gyermek szenzorosan túlérzékeny, vagy ingerkereső. (hiper és hyposzenzitivitás)

Autizmus spektrum zavar zavar és figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar

Komorbiditás

Kognitív képességek, erősségek és gyengeségek

Egyenetlen képességprofil

verbális típus:

tananyag átbeszélése, utánaolvasás

vizuális típus:

képek, ábrák, videók használata

Tanulási nehézségek

- figyelem fenntartásának problémája
- problémamegoldás
- olvasás, írás és matematika
- hibázás kérdése

Hogyan támogassam az osztályomba járó érintett gyermeket?

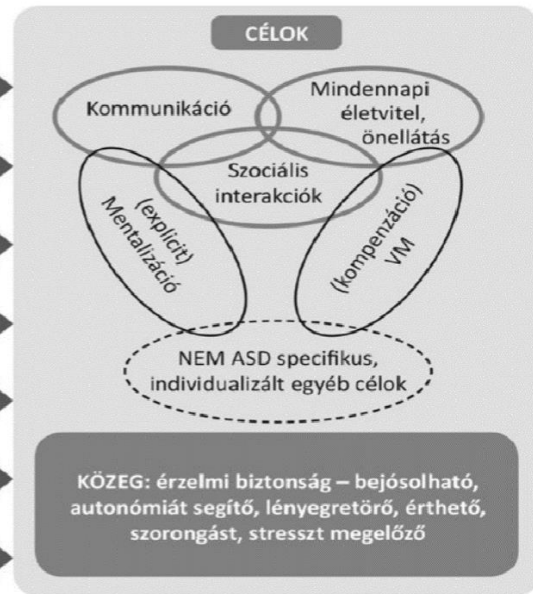
Folyamatos ellátás:

- Lehetőleg egész nap, minden környezetben.
- Együttműködés a szakemberekkel, családdal.

Oktatási folyamat célja:

A személy felnőttkori, lehető legmagasabb szintű önállóságának és a lehető legjobb életminőség elérése

Módszertani elemek

Szakértői vélemény „javaslatok”

modellje (Stefanik 2018)

spektrum zavar zavar, KVT-kognitív viselkedésterápia, VM-végrehajtó működések)

A komprehenzív, autizmus-specifikus beavatkozás áttekintő

(ASD-autizmus

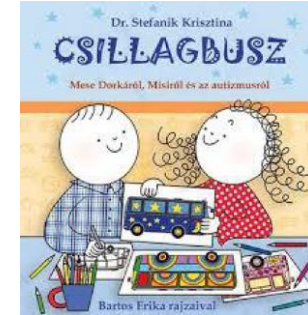
Ne úgy tekintsünk rájuk, mint olyan lehetőségekre, melyek előnyhöz juttatják a gyermeket - számára ez esély arra,

Fontos a szemléletformálás:

- kortársak (bullying elkerülése)
- szülők

Csodálatos dolgok történhetnek

<https://www.youtube.com/watch?v=IwdN10jSL3g>

Csillagbusz

Cseperedő alapítvány

Ne hagyd, hogy bántsanak! (munkafüzet, útmutató)

A sokféleség OKÉ/Autista az osztálytársam
(munkafüzet, útmutató)

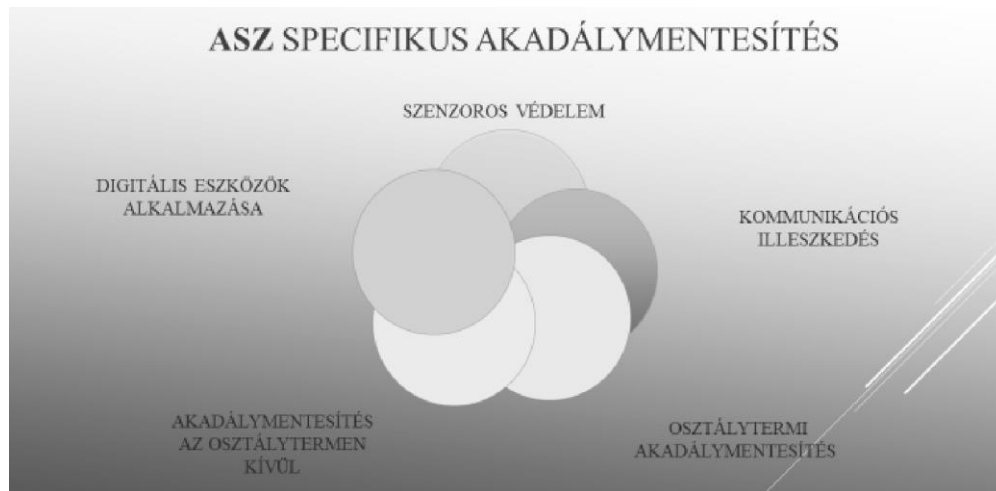
AOSZ

Szemléletformáló osztályfőnöki órák felső tagozatosoknak, középiskolásoknak.

Akadálymentesítés - szempontok, tanácsok, jó gyakorlatok, eszközök

Az akadálymentesítés személyi feltételei:

- pedagógiai asszisztens (esetenként árnyékpedagógus)
- érintett, tapasztalt szakember (folyamatos konzultáció)
- rendszeres team megbeszélések
- kortárs segítők **tudatos** bevonása tanulási és tanórán kívüli helyzetekbe

Szenzoros védelem

A gyermek számára zavaró ingerek (az azokra adott reakciók) feltérképezése, a túlérzékeny tanuló védelme.

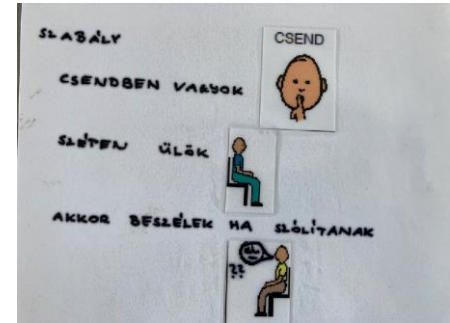
- jelezheti, ha számára zavaró az adott helyzet/inger
- nyugodt, csendes, zavaró ingerektől mentes pihenőhely kialakítása
- az adott helyzetben való részvétel csökkentése/fokozatosság a részvételben
- segédeszközök alkalmazása (zajvédelmi fülhallgató, paraván, asztal elhelyezkedése)

A szenzoros ingereket kereső gyermekek esetében a tanulási helyzetekben az inger kiküszöbölése a cél, DE szabályozott keretek között tegyük lehetővé az ingerekhez való hozzájutást!

A pedagógusok és más munkatársak kommunikációs stílusa

- Utasítások, új információk közlése előtt szólítsuk nevén a tanulót, győződjünk meg arról, hogy valóban tud figyelni ránk!
- Röviden, pontosan fogalmazzuk meg az utasításainkat, kéréseinket!
- Győződjünk meg arról, hogy a tanuló valóban jól értette-e meg szándékainkat, kérésünket!
- Ne azt mondjuk hogy mit nem szabad, hanem hogy mi az elvárt viselkedés. Például nem csak azt rögzítjük szabályban, hogy “Csendben vagyok!”, hanem: “Akkor beszélek, ha szólítanak!”
- Kerüljük a kétértelmű, szarkasztikus kifejezéseket!
- Írásban, ábrán/képen is rögzítsük a szabályokat, kéréseket, feladatokat!

Kisfilm az iskolai helyzetről

<https://www.youtube.com/watch?v=gAngDPIkH28&t=14s>

Akadálymentesítés az osztályteremben

- A tananyag mennyiségének módosítása.
- Lassabb haladási tempó.
- Röviden, egyszerűen fogalmazzunk!
- Ha nevén szólítjuk a gyermeket, nem csak a „Nyissátok ki a könyveteket!” kifejezést alkalmazzuk.
- Gyakorlati példákon keresztül próbáljuk érthetőbbé tenni a tananyagot.
- Az óra anyagáról rövid, könnyen követhető, képekkel kiegészített vázlatot készítünk, mely az többi tanítványunk számára is hasznos lehet.
- Az idő mérése.
- A feladatok strukturálása.
- Napirend.
- Képességeit meghaladó feladatok elkerülése.

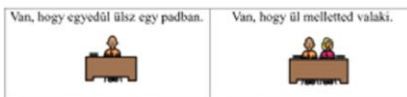
Akadálymentesítés az osztályteremben

- Hosszabb felkészülési idő.
- Számonkérés.
- Vizuális megsegítés. (augmentatív, alternatív kommunikációs eszközök)

Vizuális információátadás használata, amelyek a tér-idő szervezését támogatják (írott és képi eszközök)

PADREND

1. Az osztályteremben a diákok padokban ülnek.

Ha van padtársad, a pad fele lesz a Te részed, ahova pakolhatsz. Ezt jelezheted a padra rögzített ragasztócsikkal.

2. Az óra elején elő kell készítened az adott órához szükséges eszközöket

- tankönyveket
- füzeteket
- tolltartót
- .....

/ Az órarendben az adott színnel jelölt óra füzetén, könyvein ugyanolyan színű matricák vannak. Ez segíti a táskában való eligazodást./

3. Így helyezed el a tanszeredet a padodon!

4. Amire az órán nincs szükséged (amit a tanárod mond), rakd be a padodba

ÓRAL, ISKOLAI SZABÁLYOK

AZ ÓRÁN CSENDESEN KELL MARADNI.	HELYTELEN BESZÉLNI, BESZÉLGETNI, ZAVARNI A TÁRSASÁGOT.
CSAK AKKOR SZARAD BESZÉLNI, HA A TANÍTÓ NÉNI KÉRDÉZ.	HA A TANÍTÓ NÉNI KÉRDÉZ, HELYTELEN NEVETŐSNEM ÉS NEM VALANOSOLNI.
HA HÁZI FELADATOT AD FEL A TANÍTÓ NÉNI, AZT AZ ISKOLÁBAN VAGY OTTHON EL KELL KÉSZÍTENI.	OTTHON A HÁZI FELADAT HELYETT JÁTSSZANI HELYTELEN.

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNP
<div></div>	<div> REGGELI </div>	<div> ÖVI </div>	<div> ÖVI </div>	<div> ÖVI </div>	<div> ÖTHÖN </div>	<div> ÖTHÖN </div>
	<div> FÖGMÖSÄS </div>	<div> USZÖDÄ </div>				
	<div> ÖLTÖZÉS </div>				<div> LOVÄGLÄS </div>	
	<div> AUTÖZÄS </div>	<div> </div>				
	<div> ÖVI </div>	<div> <p>a napirendi csiköt teszed át egyik napról a másikra, ahogy telik a hét, a többi napon pedig csak az van kint, ami azt a napot megkülönbözteti a másiktól</p> </div>				

Hol nem húzhatom le a nadrágom?

folyosón nem

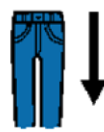
buszon nem

utcán nem

osztályban nem

Hol húzhatom le a nadrágom?

vécében

fürdőszobába

hálószobában

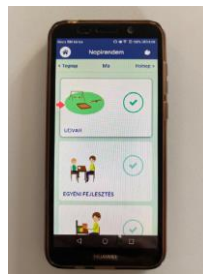
orvosnál

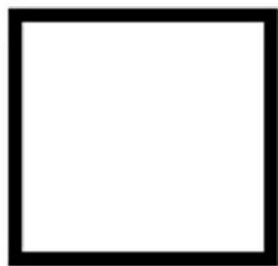
Akadálymentesítés az osztályteremben

- Az osztályteremben **állandó hely kialakítása**, ahol jól tud figyelni és a pedagógus érzékeli, ha elakad, segítségre szorul a gyermek.
- Számára jól érthetően előre jelezzük az aktivitásokat!
- Legyen lehetőség **pihentetőbb tevékenység** végzésére.
- **Csoportmunka** előtt fontos a szükséges társas készségek kialakítása és begyakoroltatása!
- **Dolgozatok** szövegezésénél, az egyes feladatok utasításainak megfogalmazásánál gondoljon arra, hogy eléggé konkrét és a tanórai gyakorlásnak megfeleltethető-e a tervezett számonkérés módja.
- **Jutalmazunk!** (különböző szenzoros játékok, az egyes gyermekek speciális érdeklődésének megfelelő játékok, anyagok, eszközök, tevékenységek, matricák, egyéb kedvelt tevékenységek, finomságok)
- **Azonnali visszajelzés.**
- **Mit tegyünk?** Ha nem figyel ránk. Rendetlenség van körülötte. Nem jelentkezik órán.
- **Házi feladattal** kapcsolatos nehézségek.

Digitális eszközök használata (DATA program)

Dolgozom és kapok

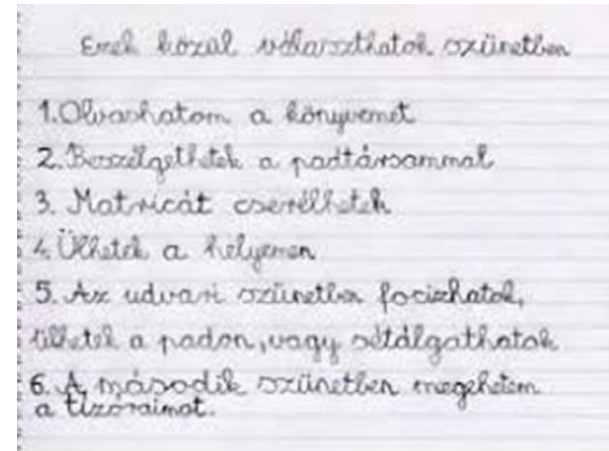
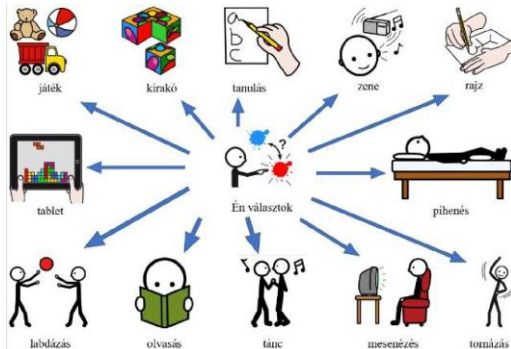

csokit

Akadálymentesítés az osztálytermen kívül

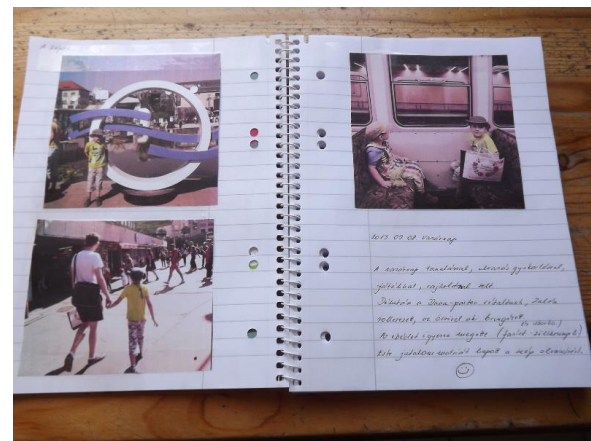
- iskolai zaklatás, bántalmazás, fokozott figyelem
- vizuálisan megjelenített szabályokkal, szenzoros védelmet nyújtó eszközök
- szünetek (kortárs segítőik)
- étkezés (zajok, szokások, szagok)
- ismeretlen helyzetek (tanulmányi kirándulás, ünnepségek, tanulmányi verseny, múzeum, színház, mozi, dolgozat, vizsga, orvosi vizsgálat, egészségügyi beavatkozások)

A szociális készségek fejlődésének és a szabadidő hasznos eltöltésének támogatása

- Az önálló játékhoz szükséges, életkornak és fejlődési szintnek megfelelő játékkészletek (pl. konstrukciós játékok, kirakók, puzzle-k, logikai játékok), könyvek, újságok, társasjátékok - ezekhez választótáblák
- Érzelmi állapotok vizualizálására szolgáló eszközök (pl. hőmérők, skálák)
- Különböző társas helyzeteket ábrázoló képsorozatok, társalgáshoz panelmondatok írása (hogyan kezdjen el egy beszélgetést: Van kedved játszani?)
- Szociális történetek az adott helyzet támogatására
- Én-könyv és napló.

A kortárs mentor, mint segítség

- Az érintett tanulót hivatottak támogatni az iskolai - tanórai és szünet - időszakban egyaránt.
- Minimum 2 gyermek. Fontos, hogy legyen azonos nemű kortárs mentor.
- Tájékoztatni kell a mentor szülőjét, a beleegyezését kell kérni.
- Eleinte a mentor 2-3 feladatnál többet nem kap: lecke felírás segítése, mosdóba, büfébe kísérés, majd cél, a tanuló bevonása a közösség életébe.
- Bullying-ra való odafigyelés és az adekvát reagálás tanítása.

Nyugodt, biztonságos környezet kialakítása

Viselkedésproblémák elkerülése

Dühkitörés, mint a stressz egyik lehetséges következménye

- Stresszre adott válasz.
- A dühkitörés az egyik jele annak, hogy a gyermek bajban van.
- A legfontosabb ilyenkor az okok megértése.

Környezet

Ne neveljük!

Emeljük ki a h

Nyugodt hely.

Ne akarjuk meggyőzni!

Megnyugtató

Hogyan segíthetsz nekem?

- Ha haragos vagyok engedj félrevonulni!
- Ne érj hozzám!

Okok (fiziológiás állapot)

- Segíts feltérképezni az érzéseimet!

Jótanácsok dühkitörés esetén...

- Légy pozitív!
- Légy türelmes!
- Légy következetes, határozott!
- Légy nyugodt!
- Légy kreatív!

Mit tehet a pedagógus?

Jó lehetőség, ha a gyermekkel közösen megbeszélve összeállítunk egy listát arról, hogy mit tehet, ha dühös, mérges...

Pl.: üthetem a párnát, bent maradhatok az osztályban és rajzolhatok, bebújhatok a bunkerbe.... A lehetőségek száma ne legyen végtelen, maximum 3-4.

Próbáljunk MEGOLDÁSI STRATÉGIÁKAT tanítani!

Képzések, szemléletformálás, hasznos weboldalak

Autizmus alapítvány: www.autizmus.hu 30 órás

- Érintett gyermekek célzott pedagógiai ellátásának elméleti és gyakorlati alapjai
- a gyermekek és tanulók inkluzív nevelésének-oktatásának alapjai

1 napos, tematikus

- Érintett gyermek, tanuló a többségi intézményekben
- Kihívást jelentő viselkedések befolyásolása
- Motiválhatóság és jutalmazás

E mellett előadás, workshop, szakmai nap tartalmi kidolgozását, megtartását is vállaljuk illetve egyéb felmerülő kéréseknek is igyekszünk eleget tenni.

Igény esetén kérjük, hogy a 06-1-3142-859 telefonszámon, az autizmus@autizmus.hu e-mail címen, vagy a 1426 Budapest, Delej u. 24-26. postacímen vegye fel velünk a kapcsolatot.

Vadaskert Alapítvány www.vadaskert.hu

Autista gyermekek és serdülők ellátásához szükséges alapvető elméleti és gyakorlati ismeretek

Autisták Országos szövetsége www.aosz.hu

Szemléletformáló foglalkozások felső tagozatosoknak és középiskolásoknak. Iskolák számára térítésmentesen igénybevehetők. Osztályfőnöki órák keretében zajlanak, 1x45 perces vagy 2x45 perces időintervallumban.

Szemléletformáló osztályfőnöki órák igénylésének módja

A felkérésnek az iskolától kell beérkeznie az animator@esoember.hu e-mail címre. A megkeresésnek tartalmaznia kell az iskola nevét, pontos címét, egy kapcsolattartó nevét, e-mail címét, telefonszámát és hogy milyen korosztálynak szeretnék a szemléletformáló órát.

Az igény beérkezése után koordinátorunk elküldi a hálózatnak az igényt.

Az animátor, aki vállalni tudja az óra megtartását, felveszi a kapcsolatot közvetlenül az iskolával és megbeszéli az időpontot.

Ha igény van rá -ezek nem térítésmentes szolgáltatások-, szívesen tartunk tantestületek számára akár 1, vagy 3 napos, gyakorlatias workshopot is (a képzés akkreditációja folyamatban, de nem tudom, mikor realizálódik), vagy tartunk esetmegbeszélő alkalmakat.

Információs portál www.auti.hu

alapvető információk, diagnosztika, fejlesztés, viselkedési zavarok, nevelés, oktatás, pedagógusoknak, vizuális segédeszközök, támogató shop

Óvoda-iskola kereső <https://auti.hu/oktatas/ovoda-iskola-kereso>

Autizmus spektrum zavar zavarral élő tanulókat fogadó középiskolák

<https://palyavalasztas.fpsz.hu/sni-tanulokat-fogado-kozepiskolak/>

Mars Alapítvány www.marsalapitvany.hu

szülő klub, tréningek szülőknek, pedagógusoknak

Szikra Tehetséggondozó Egyesület <https://www.tehetseggondozo.hu/>

Cseperedő Alapítvány www.cseperedo.hu

Ne hagyd, hogy bántsanak! (munkafüzet, útmutató)

A sokféleség OKÉ/Autista az osztálytársam (munkafüzet, útmutató)

Ajánlott szakirodalmak

- Ószi Tamásné: Ajánlások az autizmus-specifikus alapszolgáltatások kialakításához a köznevelésben
Működésük minimális és optimális szakmai feltételrendszere, 2016
- Lipcsey Réka: LEHET KÖNNYEBB! *Útmutató integráló intézménybe járó autista gyermeket nevelő pedagógusok számára*
- Ószi Tamásné: ÚTMUTATÓ AUTISTA TANULÓK INTEGRÁLT NEVELÉSÉHEZ 2020
- 2020. EüK. 12. szám EMMI irányelv 3 Az Emberi Erőforrások Minisztériuma egészségügyi szakmai irányelve az autizmusról/autizmus spektrum zavar zavarokról
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei

A szeretethez nem kellene szavak...

Megismerni, megérteni, elfogadni...

